

פר' קרח אפר'ו

202

ויקח קרח ונו' ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם (במדבר מו, א-ב).

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

מושפעים מהדוגמא האישית שהם רואים בהוריהם ורבותיהם, הרבה יותר משהם לומדים ממה שמורים להם בדיבורם. וכן הדבר בכל מנהיגי ישראל בכל הדורות, שעיקר הלימוד שלמדנו מהם היה מההנהגה שלהם ולא מדיבורם.

והנה אמרו חז"ל (עבודה זרה ד, ב) לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה. ופירש רש"י, כלומר גבורים ושליטים ביצרים היו, ולא היו ראוי להתגבר יצרים עליהן, אלא גזירת מלך היתה לשלוט בהם, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל, שכפרו ונתקבלו בתשובה, עכ"ל.

נמצא שכל תכלית חטא העגל היתה התשובה שעשו ישראל אחר כך, שממנה ילמדו דורות הבאים שלא יתייאשו מלעשות תשובה. אבל השאלה היא, מי הורה לדור ההוא בעצמו שיכולים לעשות תשובה. והתירוץ הוא, שאהרן הורה להם כן. ועל כן היה נצרך שיהיה לאהרן עצמו חלק בחטא העגל, כדי שיוכל להיות דוגמא אישית של פעל תשובה שילמדו ממנו בני ישראל שיכולים לעשות תשובה, שאילו לא היה לו חלק בחטא, אזי אפילו אם היה אומר להם שתתקבל תשובתם, לא היו דבריו נשמעים כמו עכשיו שראוהו עושה תשובה בעצמו, כי רק המחויב בדבר יכול להוציא אחרים מידי חובתם.

ומטעם זה עצמו נבחר דוקא אהרן להיות הכהן גדול, כדי שילמדו ישראל כוחה של תשובה מהדוגמא האישית שלו, שעל ידי תשובה יכול יהודי להעלות את עצמו מבירא עמיקתא מהיות עובד עבודה זרה לעלות לשיא המדרגות להיות כהן גדול המשמש לפני ולפנים. ועל כן

יש להבין מה ראו קרח ונשיאי העדה לחלוק על כהונתו של אהרן כהנא קדישא.

במדרש פליאה"א, מה ראה קרח לחלוק על הכהונה, פרשת פרה אדומה דאה. ויש להבין מאי קאמר.

במדרש (במדבר רבה יח, ג), אמר לו קרח למשה רבינו, טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו משה חייבת בציצית, אמר לו וקרח הטלית שכולה תכלת אינה פוטרת עצמה וארבעה חוטין פוטרין אותה. בית שמלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר לו חייב במזוזה, אמר לו כל התורה כולה רע"ה פרשיות יש בה, ואינן פוטרות את הבית, ושני פרשיות שבמזוזה פוטרות את הבית וכו'. צריכים להבין מה רצה קרח בזה, ואיזה

שייכות יש לטענות אלו לעיקר טענתו על אהרן הכהן.

הקשה החתם סופר, הרי מצינו שנתמנה אהרן לכהן גדול תיכף אחר חטא העגל, ולכאורה למראית העין נראה כחוטא נשכר, ולמה לא נאמר בזה אין קטיגור נעשה סניגור (ראש השנה כו, א). עוד הקשה שם על מה שמשבח הנביא את אהרן הכהן "ורבים השיב מעון" (מלאכי ב, ו), היכן מצינו בתורה שהשיב אהרן רבים מעון.

איתא בגמרא (ברכות לד, ב), מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין. ויש להבין איך יתכן שאלו שחטאו ישיגו מעלות שלא ישיגום אלו שלא חטאו כלל.

ואפשר לומר על פי מה שידוע בעניני חינוך, שהבנים והתלמידים

1

נאמר על אהרן "ורבים השיב מעון", שהוא היה הדוגמא האישית לדורו ולכל הדורות הבאים אחריו שלא יתיימש האדם מן התשובה יהיה מה שיהיה, ועל ידי דוגמא שלו שבו רבים מעון.

ומכאן זה זכה אהרן להיות "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות פרק א משנה יב), כי ראו בו הרחוקים איש שיכול להבין אותם ולהתיחס אליהם במקום שהם עומדים, וגם היו יכולים ללמוד מהדוגמא האישית שלו לחזור בתשובה שלימה. ולזה כווננו חז"ל באמרם "מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין", ה'מקום' שעליו מדברים הוא ההשפעה על אחרים שיעשו תשובה. ועל זה אמרו שלהשפיע על רחוקים שיעשו תשובה, לא יצליחו צדיקים גמורים אלא רק בעלי תשובה, כי רק מי שהוא דוגמא אישית של בעל תשובה יכול להשפיע על אחרים לעשות תשובה כאמור.

והנה בפרשת פרה אדומה כתיב (במדבר יט, ג) "ונתתם אתה אל אלעזר הכהן וגו'", ופירש רש"י בשם ר' משה הדרשן "ולפי שאתרן עשה את העגל לא ניתנה לו עבודה זו על ידו, שאין קטיגור נעשה סניגור". ונראה שכשראו קרח ועדתו בפרשת פרה אדומה שנפסל אהרן מלהתעסק בה מאחר שבאה הפרה לכפר על חטא העגל וממילא אין ראוי להקטיגור להעשות סניגור, למדו מזה שמטעם זה עצמו גם אין לאהרן להיות הכהן גדול, שהרי הכהן גדול בא לכפר תמיד על בני ישראל, ואיך ישמש הקטיגור בתפקיד הסניגור. והיינו כוונת המדרש "מה ראה קרח לחלוק על הכהונה, פרשת פרה אדומה ראה".

וזהו שאמר קרח (במדבר טז, ג) "כי כל העדה כלם קדשים", פירוש, הרי אני וכל עדתי הננו "כלם קדושים" צדיקים גמורים שלא טעמנו טעם חטא מימינו [ובאמת כן היה], ואם כן "מדוע תתנשא" אתם הבעלי תשובה "על קהל ה'". אבל הם לא הבינו שבמקום זה של כהונה גדולה שהוא מקום של "אוהב

את הבריות ומקרבן לתורה", יכולים לעמוד רק בעלי תשובה שהם דוגמא אישית לשאר העם שתתקבל תשובתם כשישובו אל ה' בכל לבם, אבל צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם מפני שחסרה להם בחינה זו.

ולפי זה אפשר לומר שבית מלא ספרים וכן טלית שכולה תכלת מורים על הצדיק גמור, אבל המזוזה העומדת מחוץ לבית וכן הפתיל תכלת הנמשך מחוץ להטלית מורה על הבעל תשובה שבא להתדבק אל הבית או להטלית מן החוץ. וצוה השי"ת שאפילו בית מלא ספרים חייב במזוזה ואפילו טלית שכולה תכלת חייבת בציצית, להראות ולהורות להרחוקים שיבאו ויתדבקו להשי"ת כי תתקבל תשובתם באהבה. ומובן ממילא למה חלקו קרח ועדתו דוקא על דוגמאות אלו, כי כאמור ענין זה בעצמו היה עיקר טענתם על הכהונה גדולה של אהרן הכהן.

יהי רצון שנוכח לעשות תשובה בלב שלם ולעבוד את השי"ת באמת ובתמים.

(2)

זהו המסר שבא משה רבנו להדגיש לקרח ועדתו, "בקר וידע ה'", אתם חושבים שאין אהרן ראוי לכהונה ולא אליצפן בן עוזיאל ראוי לנשיאות, אתם חושבים שאתם יודעים מי צריך להיות כהן ומי נשיא, אבל האמת כי אין שום אפשרות לבשר ודם לדעת כשם שההבדלה בין היום והלילה אינה נקבעת על פי ראיית בשר ודם ורק הקב"ה מבדיל בין יום ובין לילה, "ויהי ערב ויהי בקר", כך הוא גם כן בכהונה ובנשיאות, רק הקב"ה קובע ואין זולתו.

3
3/11/26

הסתכלותו למרחוק של קרח

וַיִּדְבֹר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל עֲדָתוֹ לֵאמֹר בִּקֶּר וַיֵּדַע ד' אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בוֹ וַיִּקְרֵב אֵלָיו. וְאֵת עֲשׂו קָחָו לָכֶם מִחֲמַת קָרַח וְכָל עֲדָתוֹ. וְהָטוּ כָהֵן אֲשֶׁר יִשְׁמָו עֲלֵיכֶם קַמְרַת לְפָנֵי ד' מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ד' הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב לָכֶם בְּנֵי לֵוִי.

וקדם שפסק היה מה ראה לשטות זה, עינו טעמו, ראה שלגלג גדולה ואלה ממנו, שמואל שקול כנגד נפש ואסרן. אמר בפעילו אני נמלט, וכ"ל משמרות עומות לני בני כולם מונגלים כדום הקודש, שאומר (ד"ה א' כה, ה) כל אלה ניסם לסימן, אמר אפשר כל הגזלה הולט עמידה לעמוד ממני ואני אלוס, לכן נשמרף למה לאומה חזקה, ששמע נפי משה שכולס אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ואלה בעמנו, ולא ראה יפה, לפי שצניו עשו מאופה, ומשה היה רואה, ממומל.

מבואר שתחילת טעותו של קרח הייתה בכך שהסתכל למרחוק וראה את שמואל עתיד לצאת ממנו, מכח זה הוא הבין כי הוא זה שצריך להתחיל את ההנהגה של כלל ישראל כי שורש ההנהגה של שמואל טמונה אצלו.

וצריך להבין היכן באמת הייתה טעותו, הלא באמת היה אדם גדול,

וכמו שהעידו עליו חז"ל קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, לא כל אחד מסוגל לראות ברוח הקודש את הדורות הבאים יוצאים ממנו, וביותר, כיון שראה את שמואל יוצא ממנו הרי אין זה רק במקרה אלא שתכונת הנהגתו וגדלותו של שמואל באמת שייכת גם כן אליו ושורשה נמצא בו, ושומה עלינו לבאר היכן היתה נקודת הטעות שבה טעה קרח.

עוד צריך לבאר את תשובתו של רש"י בשם המדרש, כי לכאורה אינו מיישב את הקושיה בה פחת, קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו, ואף כי ראה את שמואל יוצא ממנו וכו', אבל הלא פקח היה וכיצד הגיע מכח ראייה זו לחלוק על משה.

כמו כן סיוס דברי רש"י צריך ביאור שכתב "ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה". מה רצה לומר בזה שמשא היה רואה, די היה לומר רק כי קרח עינו הטעתו ולא ראה את המבט האמיתי, ומה ענין ראייתו של משה לכאן.

מיעוה אישיה בשוה לדמן את פי ותשתכחתי.

התשובה היא, ההסתכלות הרחוקה של האדם ומעלתו הגבוהה שהגיע אליה, הכל טוב ויפה אבל אם מעורב אצלו קורטוב של נגיעות אישיות, כל המבט שלו יכול להיות מעוות לגמרי ואת כל הראייה הרחוקה שלו שהגיע אליה מחמת מעלתו, הוא מפרש אותה רק בהתאם לאותה נגיעה שהיא מנחה את דרכו ואזי יכולה הפרשנות להיות הפוכה בתכלית.

ואין זה סתירה כלל כי יכול האדם להיות באמת בדרגה גבוהה מאד, אבל אם אינו שלם במהדה זו ומבטל לחלוטין את עצמו, אזי נשאר אצלו הנגיעה האישית, וממילא לכל הגילויים אשר הוא זוכה להם הוא נותן פרשנות משלו שתתאים את רצונותיו, לא תמיד חייב להיות הדבר במודע ממש אבל מכיון שעמוק בפנים יש לו נגיעה, יתכן שהוא

3

4

לא ישים לבו אליה ויהיה משוכנע בצדקת פרשנותו, אבל לאמיתו של דבר אותה נקודה פנימית של נגיעה היא מנחה אותו אף ללא ידיעתו.

הסתכלות ללא נגיעות אישיות

במשנה באבות איתא (פרק ב משנה ט) "אמר להם, [רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו] צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, רבי אלעזר אומר עין טובה. רבי יהושע אומר חבר טוב. רבי יוסי אומר שכן טוב. רבי שמעון אומר הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם".

וצריך להבין את דברי רבי שמעון שאמר "הרואה את הנולד" כי לכאורה יש לתמוה, בשלמא עין טובה, חבר טוב, שכן טוב. לב טוב, אפשר לומר שזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, כי בכל אלו ישנם מעלות גדולות שראוי לו לאדם להדבק בהם, אבל הרואה את הנולד לפאנה אינה "מעלה" אלא "יכולת", או שיש לאדם יכולת זו לראות את הנולד או שאין לו יכולת זו, ואין אפשר לדרוש ממנו להדבק בזה.

על כן צריכים אנו לדעת מה הפירוש "לראות את הנולד", רבינו יונה בפירושו על מסכת אבות שם כתב: "רבי שמעון אומר הרואה את הנולד ... שנתן עיניו על כל דבר ורואה כל הדברים הנולדים קודם שיוולדו וכשרואה דבר שיש שכו בתחלתו וסופו מביא לידי הפסד פותרחק ממנו. ובוזה לא יחטא לעולם. כי יחשוב שכו עבירה כנגד הפסדה. ועל כן יש לאדם להדבק בדרך ההיא לחשב בתחלה מה יהיה בסוף. ולחשוב כל עניניו על ידי מחשבה זאת". וכן פירש הרע"ב.

מבאר שלכל אדם יש אפשרות לראות את הדברים הנולדים טרם שיוולדו, ביאור הדבר, כל מעשה שאדם עושה הוא צריך לקחת בחשבון את כל התוצאות של אותו מעשה, ולחשב את כל האפשרויות שיכולות לצאת ממנו, והתבוננות זו נדרשת מכל אדם וזוהי דרך ישרה שידבק בה אדם שיהיו כל מעשיו בחשבון של התוצאות שלהם.

5

פרשת קריית

אלא שלפי זה יש לעיין מהו שאמר להם רבן יוחנן בן זכאי "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם", איך נכלל במדה זו שאמר רבי אלעזר בן ערך "לב טוב", ענין זה של הרואה את הנולד.

אבל על פי דרכנו אפשר להבין, כי יכול האדם להתבונן רבות בתוצאות מעשיו וכלל הדברים הנולדים מהם קודם שיוולדו, והוא גם כן חכם גדול הרואה את הנולד, אבל כל עוד יש לו איזה נגיעה אישית, אוי כל ראייתו והסתכלותו למרחוק אינה שוה מאומה כי על ידי נגיעתו הוא מפרש הכל בצורה שונה ומעוותת, היפך ההסתכלות הישרה והאמיתית.

ולכן רק אם האדם מצוין במדה זו של "לב טוב", וזוהי הדרך הישרה שידבק בה האדם, ממילא תהיה משמעות למה שהוא רואה את הנולד, כי רק כך מובטח לו שראייתו נכונה ואמיתית ואינה מתמת נגיעה אישית, כי מי שנדבק במדה זו של לב טוב, אוי מבטו והסתכלותו הוא זך ונקי, זהו מה שאמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריכם, אם יש לו לב טוב, מזה יכול להגיע לכל המעלות ורק כך תהיה משמעות אמיתית לכל שאר מעלותיו.

בזה מיושב הכל כי קרח אף שהיה אדם גדול וראה ברוח הקודש שיצא ממנו שמואל הנביא שהיה שקול כנגד משה ואהרן, אבל מכיון שהיתה לו נגיעה אישית, כל הסתכלותו היתה בהיפך המבט הנכון וראייתו היתה רק בהתאם למילוי תאוותיו ורצונותיו שלו ולא ראה את העתיד בראייה זכה ואובייקטיבית כפי שהוא באמת.

זהו מה שנאמר "עיניו הטעות", ומאחר שהיה לו בטחון מלא בפרשנותו, הנין לחלוק על משה רבנו, שכן היה ברור לו כי צדק הוא, ומכיון ששמואל עתיד לצאת ממנו אזי יש בו את כח ההנהגה ובודאי הוא ראוי לה ושוורת הדין נותנת שיקבלה, ולא היה יודע שפרשנות זו היא רק מכח נגיעתו.

לזה הדגיש רש"י ולא ראה יפה, ומשה היה רואה, דהיינו כל מה שלא ראה יפה משום שהיה נוגע בדבר, לא כך אצל משה רבנו, אשר כל מעשיו הינם לשם שמים ובלי נגיעות אישיות כלל, ולכן משה היה רואה, ראייתו היתה נכונה ואמיתית, משוללת כל פרשנות של נגיעה הנובעת מהסתכלות אישית רק מבט אמיתי ונכון, לשם שמים, וכך נראים לפניו הדברים כמו שהם באמת.

5

6 that you should also exercise authority over us? Korah charged that Moses and Aaron were power-hungry, that they had set up a power structure and raised themselves above the congregation. He equated the exercise of power with kingship. This equation, the politicization of the relationship between the leader and those whom he leads, is incorrect. The covenantal community is, first and foremost, not a political community; it is a teaching community. Throughout the ages, the central figure in the covenantal community has not been a king, warrior, or high priest, but the teacher, the *rebbe*. The people are not subjects, as is customary in the political community; they are disciples. The relationship is not of a political nature, nor is it connected to the use of violence or the employment of sanctions. It is a free commitment on the part of the disciples to their master and teacher.

6
משה רבנו

11 Moses is not known to us as a monarch, even though he was formally a king—*And he was king in Jeshurun (Deut. 33:5).* He was known as *Moshe Rabbeinu*, as the greatest of all teachers, the teacher par excellence. Aaron is not just a high priest; he, too, is a great teacher. The priests themselves are not just charismatic personalities; their sanctity is associated with teaching: *They shall teach Your ordinances to Jacob, and Your Torah to Israel (Deut. 33:10); For a priest's lips shall guard knowledge, and teaching should be sought from his mouth (Mal. 2:7).* The disciples love their masters and listen, not to their orders, since they give none, but to their teachings, which enlighten the mind and gladden the heart.

16

Moses had not raised himself above the community, as Korah charged; the community had raised him above itself. Moses was elevated without questing for leadership. A saintly person is the leader because he is the teacher. (*Vision and Leadership*, pp.:197-198)

אם כמות כל אדם ימותן אלה... לא ד' שלחני (טו—כט)
איך הרהיב משה עוז לסכן את כל האמונה בנבואתו ובתורה מן השמים, והרי אפשר שיחזרו בתשובה וממילא ימותו כמות כל אדם, שכן, אין לך דבר העומד בפני התשובה?
אלא מצינו ברמב"ם, שבעל-תשובה הריהו כקטן שנולד ונחשב לאדם אחר לחלוטין. לפיכך דייק משה ואמר: "ימותן אלה" — חוטאים אלה כמות שהם, בלי תשובה, אם ימותן כמות כל אדם — כי אז, לא ד' שלחני, אבל אם יחזרו בתשובה הרי לא יהיו עוד, "אלה" כי אם בריות חדשות...
(הגדה ק מהר"א זצ"ל מסשכנוב)

7
אין לה

ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה (טו, ל).
"אם בריאה פה בארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאי יברא ה'" (רש"י). שאלה חמורה מתעוררת, הרי משה היה תמיד סניגורם ופרקליטם של ישראל, ובכל פעם שבני ישראל הכעיסו את ה' ואמר להשמידם — אף כאשר נואלו לעשות את עגל הזהב מיד אחר מעמד הר סיני, ועלובה כלה מזנה בתוך חופתה" (שבת פח), עמד משה בפרץ וחילת את פני ה' לסלוח להם והתבטא לפני רבון העולמים, "יאבד משה ואלף כמוהו ואל יאבד אחד מישראל" (תנחומא ואתחנן), ואיך זה קרה שבמרידת קרח נהפך משה ונעשה קטיגור, הרעיא מהימנא לא רק שלא נסה לשכך את חמת ה', אלא עוד דרש בריאה חדשה, שהאדמה תפצה את פיה ותבלע חיים את קרח ואת כל עדתו.

8

אין לה
113

יש להסביר, כי עון קרח היה חמור מאד, כי כל העונות האחרים היו גלויים ומפורשים. בעשותם את העונות ידעו בני ישראל שהם חוטאים נגד ה', ואפשר היה לקוות שמצפונם ינקוף בהם ויחזרו בתשובה, מה שאי-יכן קרח, הוא שם על פניו מסווה של קדושה ויראת השם, הוא לא דרש עקירת מצוות, אלא אדרבה, טען כי הוא רוצה לקרב את הדת אל השגותיו של ההמון, להכניס בדת שכלתנות — רציונליזם — להחזיק בזה שהשכל מחייב ולהרחיק מזה שהשכל האנושי לא יכול לתדור לטעמם. "מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה א"ל טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, א"ל חייבת. בית מלא ספרים מהו

6

11

6

3

שיהא פטור מן המזוזה אמר להם חייבת במזוזה, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר ד' חוטים של תכלת פוטר אותה, זו שכולה תכלת לא תפטר את עצמה? כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית? א"ל דברים אלו לא נצטוו עליהן ומלבד אתה בודאן" (במד"ר יח, ב). קרת לא האמין שכל התורה היא מן השמים ושאינה יכולה להשתנות ודרש תיקונים בדת, ובוזה הרבה לפשוט הרבה יותר מכל יתר העונות, כי הלא המתקן חושב שהוא יחזק את יסודות הדת וטח לבבו מהבין כי הוא מסכן את הדת, כי אין סוף ואין גבול לתיקונים. משה בידעו פי דרישה זו מייצגת מחלה ממארת, קרטן שסופו לערער את כל גוף האומה ולהצעידו לכליון רחני גמור, בא לידי מסקנה שיש צורך נחוץ לנתח את הסרטן, לפיכך דרש עונש חמור של מדה כנגד מדה. תיקונים בדת גוררים התבוללות והבלעה בקרב הגויים, לכן עליהם להענש בבליעה באדמה.

(9)
ק"ו

משה אמר: „אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם“, אז עלולה המחלוקת, אשר מקורה בזה שהם טוענים „לא ה' שלחני“, שהמצוות ופרטיהם לא ניתנו על ידי בסיני לדורות, אלא הן עשויות להשתנות לפי טעמו של כל דור ודור, להתגבר ולהתפשט ולחתור תחת עצם קיום האומה.

לו היו קרח ועדתו כופרים גמורים וגלויים בכל התורה, שלפי דעתם כבר אבד עליה

כלה, ואינה מחייבת כלום את בני ישראל, או לא היו מתוונים סכנה לעם ישראל שאין לו קיום אלא בתורתה, כי אז היה המרחק בינם לבין החרדים כה גדול, עד שזיה מתקיים „ולא קרב זה אל זה“, השפעת היריבים על המוני העם המאמינים התמימים בה' ובתורתו הייתה אח"כ אין ואפס, המחלוקת לא הייתה תופסת מקום כה גדול בסיפורי התורה ומשה לא היה מבקש עונש כה חמור עליהם. הסכנה נהיתה כאשר קרח ועדתו טענו כי התורה חביבה עליהם ורצויה בעיניהם, ברם הם טענו שהתורה לא ניתנה להשאיר לצמיתות בצורתה המקורית, שהיא עשויה לשינויים ולתיקונים לפי טעם הדור ולפי צורך הזמן.

ובאותן המצוות שקרח ועדתו האמינו שהן תואמות לטעם דורם ולצורך זמנם, הם שמרו לקיים אותן בכל חומר הדיון לכל פרטיהן ולכל דקדוקיהן, והא ראייה חותכת לשיטתם זו.

קרח טען: „כי כל העדה כלם קדשים ונתוכם ה'“, ומבנה של קדושה הלא היא „הוא פרושים מן העריות, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה“ (רשי קדושים יט), ובקדושה זו היו קרח ועדתו מדקדקים עד מאד, עד כדי כך שמצינו בחז"ל (סנהדרין קט) „און בן פלת — אשר היה בתוך הראשים של עדת קרח — אשתו הצילתו, אמרה ליה ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו, אגניתיה גואי, אותבה על בבא, וסתרתייה

למוציא כל דאתא חזיה הדר, אדהכי והכי אבלעו להו“ [היא אמרה, יודעת אני שכולם צנועים וקדושים ולא יכנסו אלי אם אני פרועה, היא אמרה לבעלה שב ואני אצילך שלא תלך עם עדת קרח, היא פרעה שערותיה וישבה על פתח הבית, וכל מי שראה אותה חזר לאחוריו], אנו דואים מכאן שאנשי עדת קרח מיאנו לעבור אף על גדר קל של ערוה, להסתכל באשה שראשה פרועה, הם העדיפו לוותר על און בן פלת מאשר לעבור על שמץ של ערוה. קרח ועדתו, בגודל הוזהירות שלהם באותה מצוה שהאמינו בה, הצליחו לצוד אנשים תמימים ברשת שפרשו להם, להקהיל נגד משה את כל העם אף ראשי סנהדראות, משה נוכח מזה שדוקא הם, שמודים במקצת וכופרים במקצת, מהווים סכנה לעם ישראל ללכוד ברשתם את העם, ולהוליכם מדחי אל דחי עד שהתורה תעקר מהם לגמרי, והוא לא מצא תקנה לסכנה מאיימת זאת, עד שקרח ועדתו יאבדו כולם מתוך קהל ה'.

מציאות זאת חוזרת ונשנית בימינו. אין סכנה נשקפת ליהדות החרדית האוטנטית מן המתקנים הגמורים, אשר השליכו מעליהם כל קשר חיובי לחוקי ולצווי התורה, המרחק הדתי שביניהם לבין תופסי דגל היהדות הנאמנה לתורה שבכתב ושבעל פה, נהנו כה גדול, עד שלא מצויים חרדים רבים אשר יהינו לקפוץ קפיצה כה קיצונית, מבית כנסת כשר להיכל ריפורמי, משא"כ יהודים שדוגלים בשם המרוקן מתכננו „קונסרוטיביים“ שמרבנו הוא „אדיקות“, המאמינים במצוות התורה הנוחות להם, ודוחים את המצוות שבתורה שבעיניהם, עיני בשר ודם מוגבלות, נראות כבלתי נוחות לטעם הדור ולצורך הזמן, הם אף מהינים להצהיר שמכוונים הם לשם שמים, להקל מהעם את העול הכבד לשמור מצוות בלתי מובנות להם, ושאינן דעתם, דעת הדיוטים ועמי הארץ, סובלם, ומוטב להעם לשמור חלק מן התורה מאשר לא לשמור אותה כלל. הנה המרחק שביניהם לבין היהדות החרדית נתקטן ונתקצר, והקפיצה מתוך המחנה החרדי למחנה שלהם איננה כה רחוקה וכה נועזה, והם משמשים גשר אשר מוליך יהודים חרדים תמימים ומעבירים למחנה

השומרים את הדת למחצה, לשליש ולרביע; לבתי הכנסת שלהם, ומשם להיכלי הריפורמים, ובסופם הדרך כפסע קטנטן בינם לבין התבוללות גמורה.

(6)

(הרחב דבר: מזה יש ללמוד ביו"ט שחל בערב שבת, ובשבת יהיה ענין סכנת נפשות, ונצרך לעשות מלאכה ביו"ט או בשבת משום פקוח נפש. אם ברור שתהיה הסכנה בשבת, יותר טוב להקדים המלאכה ביום טוב דקיל משבת⁹³. נאם אין הדבר ברור, יותר טוב להשתנות ובשבתא הסכנה או יחללו שבת קודש מפני פקוח נפש. (עוד כאן הרחב דבר).

(10) חז"ל פירש

ושים קטרת והולך מהרה וגו': פירש בתרגום יונתן "ושוי קטרת בוסמין על אשתא", היינו אצל המזבח⁷¹, כדכתיב אח"כ "והולך מהרה וגו'". ולצורך הענין היה די אם יתן את הקטורת על האש בבואו לשם, וכמו שעשה אהרן באמת, כמו שיבואר.

אבל משום שהיה באיסור, אלא פקוח נפש דנחה, ובל שאפשר להקל האיסור עדיף, משום הכי צוה משה שלא יתן בחוץ⁷² ושהיה איסור כרת⁷³, אלא יתן בפנים⁷⁴,

ולא יהא אלא איסור הוצאה וקטורת זרה⁷⁵. והתחכם עוד⁷⁶ שלא יתן (הקטורת) על האש, שהוא קטורת זרה בידיים, אלא יתן את הקטורת מצד הגחלים, היינו, בעת שימלא כמחבת הגחלים לא ינענע המחבת להשוות הגחלים על כל המחבת, אלא יהי מלא מצד אחד, וכד השני יהיה ריקן, וצוה שישים הקטרת בצד השני, ומשום הכי לא כתיב ושים עליה (על האש) קטורת⁷⁷. וממילא בריצה מעל המזבח תגיע הקטרת אל האש ויהיה נקטר בגרם בעלמא⁷⁸. (יב) כאשר דבר משה: אין הפירוש כמו שדבר, שהרי לא עשה ככה⁷⁹. אלא הפירוש - תיכף ומיד, וכמו שכתבתי כיוצא בזה בבראשית (יבד)⁸⁰ ובפירוש רש"י

להלן (כזו)⁸¹. ומחמת⁸² שהיה לאהרן לחוש שמא יסתכן כמו נדב ואביהוא, ועיין בפסיקתא בפרשה זו⁸³, משום הכי כתיב דאהרן לא חש לעצמו כשביל אהבת ישראל יצאם.

והנה החל הנגף בעם: לשון "והנה" מורה על חידוש ממה שחשב, כמו שכתבתי בספר בראשית (טו,ד)⁸⁴ ובכמה מקומות, והרי⁸⁵ כבר הודיע משה שהחל הנגף. וגם כל המאמר מיותר.

אלא משום שאהרן שינה מדבר משה, ולא נתן הקטורת עד שבא אל העם, למדנו מזה⁸⁶. ומשום⁸⁷ שהיה דבר משה לא בדבר ה' אלא מדעת עצמו⁸⁸, ומטעם פקוח נפש שדוחה, ומשום הכי צוה משה שתהיה הקטרה בפנים, ולא יהיה אלא איסור קטורת זרה ואיסור הוצאה לחוץ, שאין כל זה באזהרת כרת, כמו שכתבתי (פסוק י"א). אבל כל זה כשהוא ברור שכבר החל הנגף, משא"כ אם אין ידוע כבידור, טוב לעשות איסור חמור כשיגיע לידי פקוח נפש, מלעשות איסור קל בשעה שיכול להיות שאין כאן פקוח נפש. משום הכי כאשר נסתפק אהרן אם כבר החל הנגף

שהרי לא דיבר משה בשם ה'⁸⁹, ואולי ברחמי שמם נשמעה תפלתם⁹⁰ לגמרי, על כן לא הקטיר בפנים⁹¹ אלא בבואו למקום הקהל וראה "והנה החל הנגף בעם" כמו ששמע, או "ויתן את הקטרת" - על האש⁹².

ויתן את הקטרת. יש מפרשים

שנתן או את הקטרת בחוץ על האש. ואין הדעת נותנת, שעבר על דברי משה, שצוה עליו: "קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה", הרי לך מפורש שיתקן הכל מבפנים ואו יוציא את הקטרת אל העדה לפטר. ואיך זה ישנת אהרן מדברי הרב⁹³ ובפרט שאם יתן את הקטרת על האש בחוץ יהי בזה איסור כרת, משא"כ אם יתן בפנים לא יהי בזה אלא איסור הוצאה וקטרת זרה. ובהעמ"ד תרצו, שנסתפק אהרן, אם באמת כבר החל הנגף ויש בזה משום פיקוח נפש ומותר להקטיר קטרת זרה ולהוציא לחוץ, או לא החל, ולכן עשה אהרן מדעת עצמו ויצא לחוץ לראות, אם החל הנגף, ואו מותר לעבור גם על איסור כרת, ואו נתן את הקטרת על האש בחוץ אבל מספק לא רצה לעבור אפילו על איסור קל. והדברים תמוהים, כי איך לא נמלך ברבו משה מזה ואיך נסתפק בדברי משה "כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף" שבודאי לא אמר זאת ע"פ השערה, רק ברוח"ק, ואהרן בעצמו אמר למה"מ שאין משה אומר כלום מלבו, אלא מפי הגבורה (ע"י רש"י). ולכן אין צורך להוציא את

האמור: "ויקח אהרן כאשר דבר משה" מידי פשוטה שלקח הכל, כאשר דבר משה, לא שינה דבר וגם את הקטרת שם על האש טרם שיצא, כדי להימנע מאיסור כרת. והאמור בפי' זה "וירץ אל תוך הקהל... ויתן את הקטרת" פירושו את המחטה עם הקטרת (שנתן כבר בפנים על האש) נתן על הארץ בין החיים ובין המתים, כדי לעשות ביניהם "מחיצה" בענן הקטרת. ולא החזיק את המחטה בידו כל הזמן מפני שהי' ידיו אמונה לאחוז את מה"מ, ולהעמידו בעל כרחו כמבואר ברש"י. וזה שני: "ויתן את הקטרת... ויעמד", שנתן את הקטרת על הארץ, כדי להעמיד את מה"מ. ואל תתמה ע"י. שהמחטה עם הקטרת היתה מונחת על הארץ, שהרי מצינו, שאם נעקר מזבח הזהב, מניחים את המחטה על הקרקע ומקטירים את הקטרת

10
א"כ
פ' יתיר

16

21

26

31

36

41

10

ולא ביד הכהן (רמב"ם פ"ג מה' תר"מ ה"ב).
 וכן גם כאן לא היה חיוב על אהרן להתזיק
 את הקטרת בידו. ויותר נכון לבאר ע"פ
 דברי התנחומא תצוה ט"ו, אמר ר' אבהו
 בשם רשב"ל כשראה אהרן לקלאך מתריס
 כנגדו "נתן" מחתה על פניו שני' ישימו
 קטורה באפך עכ"ל והיינו שני': והנה החל
 הנגף בעם — והמלאך מתריס ועומד לנגדו
 בחזקה. — ויתן את הקטרת — על פניו
 של המלאך... — ותעצר המגפה.

התורה

קורח

פניני

ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא
 תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני
 חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל
 (ית. ס)

יש להבין מדוע רצה הקדוש ברוך הוא שלא יהיה לכהנים חלק ונחלה
 בארץ ישראל?

המגיד מדובנא המשיל לזה משל לסוחר זקן שהיה צריך להפליג באניה,
 הוא ועשרת בניו. רוב הבנים לא ידעו כיצד לבשל מאכלים ורק אחד מהם
 ידע לבשל, אולם השלום לא שרר בין האחים והמריבה הייתה תמיד מצויה
 אצלם.

חשש האב כי הבן הזה יבשל רק בשביל עצמו, לכן בטרם יצאו לדרך
 קרא הסוחר לאחד המשרתים וציוה עליו כי כאשר הוא מכין את דברי
 המסע ישים באמתחתם רק כלי בישול גדולים, כי אם יהיה לבנו כלי קטן
 הוא עלול לבשל מזון שיספיק רק בעבורו, ואילו אם יבשל בכלי גדול יהיה
 מוכרח לבשל יותר אוכל ויספיק האוכל לכולם, כי אי אפשר לבשל מעט
 אוכל בכלי גדול – ובלית ברירה יהיה מזון מספיק גם לשאר אחיו!...

כן הוא גם הנמשל כל בני ישראל צריכים את השפעת הברכה והטוב
 מהשם יתברך, אבל אין בכוחם להשיג זאת, ואילו בני שבט לוי, כהני ה'
 ומשרתיו, ידם רב להם להשפיע שפע. אולם מה יהיה אם ירצה הכהן
 להשפיע טובה רק לעצמו?... משום כך אמר ה' לאהרן "בארצם לא תנחל
 וחלק לא יהיה לך בתוכם", חלקך יהיה בתוך בני ישראל ומעתה יהיה שפע
 ברכה להם ולכל בני ישראל.

(8)